

Брюксел, 10.4.2019 г.
COM(2019) 195 final

ANNEX 2

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА**

**Мерки в отговор на въздействието на оттегляне на Обединеното кралство от
Съюза без споразумение: координиран подход на Съюза**

**Права на гражданите на пребиваване и на социална сигурност:
координиран подход в случай на оттегляне на Обединеното кралство от Съюза без
споразумение**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

На 29 март 2017 г. Обединеното кралство уведоми за намерението си да се оттегли от Съюза. Комисията продължава да счита, че организираното оттегляне на Обединеното кралство от Съюза въз основа на Споразумението за оттегляне, което бе договорено с правителството на Обединеното кралство и което Европейският съвет (член 50) одобри на 25 ноември 2018 г., е най-добрият резултат. Усилията на Комисията продължават да бъдат насочени върху постигането на тази цел. Въпреки това два дни преди крайния срок 12 април 2019 г., както той бе продължен от Европейския съвет¹, вероятността от неорганизирано оттегляне на Обединеното кралство от Съюза се е увеличила значително.

2. ПРАВА НА ПРЕБИВАВАНЕ НА ГРАЖДАНИТЕ

Считано от датата на оттегляне, гражданите на Обединеното кралство², пребиваващи в ЕС, престават да бъдат граждани на ЕС и следователно престават да се ползват от правата на свободно движение³. За тях автоматично ще се прилагат общите правила, които се прилагат за гражданите на трети страни в ЕС. И обратно, гражданите на ЕС, които пребивават в Обединеното кралство, вече няма да бъдат защитени от правилата на ЕС относно свободното движение. Това ще окаже въздействие върху правото на пребиваване и на работа в държавата, в която тези граждани на Обединеното кралство и тези граждани на ЕС понастоящем живеят.

2.1. Гарантиране на продължаване на правото на пребиваване на гражданите на Обединеното кралство, които вече пребивават в ЕС

Комисията последователно е посочвала, че защитата на правния статут на гражданите на Обединеното кралство, които понастоящем пребивават в ЕС, е приоритет и е призовавала държавите членки да възприемат либерален подход към тях. Съществуват различни ситуации във връзка с правото на пребиваване на гражданите на Обединеното кралство в държавите членки от ЕС-27; за някои ситуации са предприети национални извънредни мерки, докато други са уредени по подходящ начин от съществуващите правила.

През последните месеци държавите членки от ЕС-27, подготвиха национални извънредни мерки, в рамките на процес, координиран от Комисията, за да се **гарантира непосредствено след оттегляне без споразумение продължаването на законното пребиваване на всички граждани на Обединеното кралство, които вече пребивават законно** в държава членка към момента на оттеглянето. Тези мерки също така ще улеснят преминаването на вътрешните и външните граници на ЕС веднага след оттеглянето.

¹ Решение (ЕС) 2019/476 на Европейския съвет, взето в съгласие с Обединеното кралство, от 22 март 2019 г. за продължаване на срока по член 50, параграф 3 от ДЕС (ОВ L 80I , 22.3.2019 г., стр. 1).

² Понятието „граждани на Обединеното кралство“ следва да се разбира като обхващащо също и членовете на техните семейства от трети страни, които към момента на оттеглянето вече пребивават в съответната приемаща държава.

³ Гражданите на Обединеното кралство, които са граждани и на държава — членка на ЕС, остават граждани на ЕС и изцяло запазват правата си на свободно движение.

Въпреки че доброволната координация на действията на държавите членки има за цел да гарантира съгласуван подход, подходите и процедурите, избрани от държавите членки, може да се различават в зависимост от конкретната ситуация в тях. В действителност всяка държава членка е изправена пред различни предизвикателства в зависимост от броя на гражданите на Обединеното кралство, които пребивават на нейна територия, и от нейната правна и административна система.

Държавите членки са предприели необходимите мерки за съвременното приемане на съответните национални мерки и съответно са уведомили Комисията. Комисията събира и публикува актуализирана обобщена информация, съдържаща последни сведения за националните мерки от държавите членки от ЕС-27 на своите уебстраници относно подготвеността за Брексит⁴, за да информира гражданите на Обединеното кралство, пребиваващи в Съюза, относно техните права. На национално равнище държавите членки предприемат многобройни действия, за да предложат помощ на гражданите на Обединеното кралство, които пребивават на тяхна територия⁵. Комисията отбелязва, че необходимите мерки вече са предприети. **Тя настоятелно призовава държавите членки, които все още не са завършили процедурите си за приемане, да направят това възможно най-бързо.**

Мерките на държавите членки в голяма степен са сходни, като съществуват някои различия във връзка с точния им обхват по отношение на гражданите на Обединеното кралство, които вече пребивават на тяхна територия. Повечето държави членки са решили да въведат определено вътрешно законодателство за целенасочено постоянно или временно „узаконяване“. В много държави членки предвидените статут и права се основават на Директивата за свободното движение⁶ или Споразумението за оттегляне. Редица държави членки подчертават значението на реципрочността от страна на Обединеното кралство като ръководен принцип в техните национални мерки.

Гражданите на Обединеното кралство, които вече са пребивавали законно в държава членка в продължение на повече от 5 години, имат достъп до **статута на дългосрочно пребиваващи в ЕС**, при условие че изпълняват условията, предвидени в Директива 2003/109/ЕО⁷. Това е солиден статут в държавата членка

⁴ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/residence-rights-uk-nationals-eu-member-states_en

⁵ Почти всички държави членки поддържат контакт с британските посолства и консулства. Някои от тях също така осъществяват комуникация чрез специални уебсайтове, посветени на въпросите, свързани с пребиваването, и чрез социалните медии. Други публикуват брошури; създават „горещи“ линии във връзка с Брексит; обръщат се към НПО и организации на работодателите. Някои държави членки също така индивидуално се свързват с всеки гражданин на Обединеното кралство, който пребивава на тяхна територия.

⁶ Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща Директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 30.4.2004 г., стр. 77).

⁷ Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 г. относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (ОВ L 016, 23.1.2004 г., стр. 44). Тази директива не се прилага в Ирландия и Дания.

на пребиваване, който е твърдо установен в правото на Съюза⁸ и гарантира равно третиране с гражданите на тази държава членка, както и правото на движение с цел живеене, работа или обучение в друга държава от ЕС, при условие че са изпълнени определени условия⁹. Комисията припомня своето становище, че периодите на законно пребиваване на граждани на Обединеното кралство в държава — членка на ЕС-27, преди датата на оттегляне трябва да се смятат за периоди на законно пребиваване в държава — членка на Европейския съюз, в съответствие с Директива 2003/109/ЕО относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни¹⁰.

Комисията приканва държавите членки да обмислят допълнителни мерки за гарантиране на законността на продължаващия престой на всички граждани на Обединеното кралство, законно пребиваващи на територията на държавите членки от ЕС-27 на датата на оттегляне (особено за тези, които са пребивавали в съответната държава членка по-малко от 5 години), когато приключи действието на временните извънредни мерки. В случаите, когато постоянен статус не е предоставен предварително, моментът на приключване на действието е различен в зависимост от подхода, избран от съответната държава членка, и може да настъпи след изтичането няколко месеца или няколко години след оттеглянето.

2.2. Права на гражданите на Обединеното кралство, идващи в ЕС след датата на оттегляне

За случаите на **краткосрочен престой** (до 90 дни в рамките на 180-дневен период) Европейският парламент и Съветът постигнаха съгласие относно регламент за освобождаване на гражданите на Обединеното кралство¹¹ от изискването за притежаване на виза, при условие че Обединеното кралство също освободи гражданите на ЕС от това изискване¹².

По отношение на гражданите на Обединеното кралство които пристигат в ЕС след датата на оттегляне за **по-дълъг престой** (повече от 90 дни за каквато и да е цел) ще се прилагат правилата на ЕС и националните правила в областта на миграцията, приложими за граждани от трети страни¹³. Тези правила позволяват по-специално издаването на разрешение, при спазване на съответните критерии, за пребиваване с

⁸ За скорошен преглед на изпълнението от страна на държавите членки вж. Доклад на Комисията до Европейския парламент и Съвета от 29 март 2019 г. за прилагането на Директива 2003/109/ЕО относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (COM (2019) 161 final).

⁹ Вж. глава III от Директива 2003/109/ЕО (членове 14-23).

¹⁰ Съобщение на Комисията от 13 ноември 2018 г. „Готовност за оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз на 30 март 2019 г.: план за извънредни действия“ (COM/2018/880 final).

¹¹ Следва да се отбележи, че лицата с британска националност, които не се ползваха от правото на свободно движение съгласно правото на ЕС, вече бяха освободени от изискването за виза.

¹² Изменение на Регламент (ЕО) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници на държавите членки, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване. Официалното приемане ще се извърши през следващите дни.

¹³ Портал на ЕС за имиграция: <https://ec.europa.eu/immigration/>

цел работа¹⁴, научноизследователска дейност или присъединяване към член на семейството в ЕС.

2.3. Продължаване на правото на пребиваване на граждани на ЕС, които вече пребивават в Обединеното кралство

Комисията отдава приоритетно значение на защитата на правния статут на гражданите на ЕС, които вече пребивават в Обединеното кралство, въпреки че това ще стане въпрос от националната компетентност на Обединеното кралство, по същия начин, по който тя се стреми да гарантира статута на гражданите на Обединеното кралство, които вече законно пребивават в ЕС. Поради това Комисията приветства предоставените от Обединеното кралство уверения и предприетите от него мерки в областта на политиката, които ще гарантират, че дори и при сценарий без споразумение¹⁵ правата на гражданите на ЕС в Обединеното кралство ще бъдат защитени чрез т.нар. статут на установено лице от ЕС¹⁶.

Представителствата на Комисията в Обединеното кралство и съответните служби в Брюксел следят отблизо и анализират подготвителните стъпки, предприети от Обединеното кралство за реализиране на предложенията, изложени в политическите съобщения, посредством законодателни актове и конкретни действия, за да се осигури, че статутът на гражданите на ЕС ще бъде гарантиран по подходящ начин. Комисията приканва дипломатическите представителства на държавите членки в Обединеното кралство да продължат да си сътрудничат с представителството на Комисията в Обединеното кралство с цел предоставяне на информация, експертни познания и правни съвети на гражданите на ЕС в Обединеното кралство по целесъобразност¹⁷.

3. СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ПРАВА НА ГРАЖДАНИТЕ

При сценарий без споразумение правилата на Съюза за координация на системите за социална сигурност вече няма да се прилагат за и в Обединеното кралство. Без никакви извънредни мерки социалноосигурителните права на гражданите на ЕС-27, както и на гражданите на Обединеното кралство, които са били свързани с Обединеното кралство и се основават на факти и събития, които са настъпили преди датата на оттегляне, и периоди на осигуряване, заетост, самостоятелна заетост или пребиваване, които са изтекли преди тази дата, биха били изложени на риск.

¹⁴ Възможни са различни форми на трудова миграция, за които всеки път се прилагат различни правила.

¹⁵ Policy paper on citizens' rights in the event of a no deal Brexit [Документ за политиката относно правата на гражданите в случай на Брексит без споразумение] (публикуван на 6 декември 2018 г.; последна актуализация от 28 март 2019 г.), вж. <https://www.gov.uk/government/publications/policy-paper-on-citizens-rights-in-the-event-of-a-no-deal-brex-it>; Policy paper on Immigration from 12 April 2019 if there is no deal [Документ за политиката относно имиграцията след 12 април 2019 г., ако няма споразумение] (публикуван на 28 януари 2019 г.), вж. <https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>.

¹⁶ <https://www.gov.uk/eusettledstatus>

¹⁷ Вж. www.eurights.uk

Предприети са извънредни мерки както на равнището на Съюза, така и на национално равнище.

3.1. Регламент на ЕС за извънредни мерки в областта на координацията на системите за социална сигурност

На 25 март 2019 г. бе приет Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на извънредни мерки в областта на координацията на системите за социална сигурност след оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза¹⁸.

Този регламент за извънредни мерки, който е едностранен, задължителен в своята цялост и пряко приложим във всички държави членки, ще се прилага от датата, на която бъде осъществено неорганизирано оттегляне. Той се прилага за следните лица:

- граждани на държава членка, лица без гражданство и бежанци, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки и които са или са били в положения, които имат отношение към Обединеното кралство, преди датата на оттегляне, както и членове на техните семейства и преживелите ги лица;
- граждани на Обединеното кралство, които са или са били подчинени на законодателството на една или повече държави членки преди датата на оттегляне, както и членове на техните семейства и преживели ги лица.

Съгласно Регламента държавите членки ще продължат да прилагат:

- принципа на сумиране по отношение на периодите на осигуряване, заетост, самостоятелна заетост или пребиваване в Обединеното кралство, които са изтекли преди оттеглянето;
- принципа на приравняване по отношение на обезщетения или доходи, придобити в Обединеното кралство преди оттеглянето, или събития, настъпили в Обединеното кралство преди оттеглянето; както и
- принципа на равно третиране по отношение на всяка ситуация, която е възникнала преди оттеглянето.

Регламентът не обхваща факти, възникнали след оттеглянето, и периоди, изтекли след оттеглянето. Той също така не обхваща принципа за прехвърляемост на парични обезщетения към Обединеното кралство.

3.2. Едностранен координиран подход за извънредни действия

Всички държави членки от ЕС-27 бяха приканени¹⁹ да прилагат след оттеглянето едностранен координиран подход за извънредни действия, който да допълва

¹⁸ Регламент (ЕС) 2019/500 на Европейския парламент и на Съвета 25 март 2019 г. за определяне на извънредни мерки в областта на координацията на системите за социална сигурност след оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза (ОВ L 85I, 27.3.2019 г., стр. 35).

¹⁹ Вж. проекта за бележка с насоки от службите на Комисията: BREXIT contingency joint approach at EU-27 level in a no-deal scenario ('unilateral coordinated contingency approach') discussed at the technical expert seminar on 20 December 2018 [Съвместен подход за извънредни действия във

Регламента при осигуряването на възможно най-широка защита на засегнатите от оттеглянето лица.

Подобно на Регламента, координираният подход ще се прилага спрямо всички осигурени лица, които имат права в държавите членки от ЕС-27 във връзка с Обединеното кралство преди датата на оттегляне и за които биха се прилагали съответните регламенти за координация на системите за социална сигурност, ако нямаше оттегляне.

Това би се отнасяло до гражданите на ЕС-27 и гражданите на Обединеното кралство, които в резултат на упражняването на правото си на свободно движение преди датата на оттегляне са придобили или ще придобият права в ЕС във връзка с периоди, изтекли преди датата на оттегляне, или факти или събития, настъпили преди тази дата²⁰. Координираният подход надхвърля обхвата на Регламента, като обхваща също така:

- прехвърляне на пенсии за старост на лица, пребиваващи в Обединеното кралство;
- възстановяване на разходи за здравеопазване или разходи, свързани с обезщетения за безработица на пограничните работници, което е в ход към момента на оттеглянето;
- искания за възстановяване на разходи, разглеждани от държава членка от ЕС-27 и имащи отношение към Обединеното кралство, които са подадени след оттеглянето, но са свързани с третиране преди оттеглянето;
- планирано и необходимо медицинско лечение в Обединеното кралство, което е в ход към датата на оттегляне;
- молби за възстановяване на разходи след оттеглянето за обезщетения за безработица, предоставени от Обединеното кралство преди оттеглянето на погранични работници, пребиваващи в Обединеното кралство, но работещи в държава — членка на ЕС-27.

връзка с Брексит на равнището на ЕС-27 при сценарий без споразумение („едностранен координиран подход за извънредни действия“), обсъден на семинара за технически експерти на 20 декември 2018 г.]

²⁰ Подходът се прилага също за лица без гражданство и бежанци в подобно положение, както и за членове на семейството и лица, преживели тези категории лица.

Подходът също така разширява обхвата на прилагането по отношение на граждани на трети страни, по отношение на които се прилагат или са се прилагали Регламент (ЕС) № 1231/2010 или Регламент (ЕО) № 859/2003 преди датата на оттегляне, и по отношение на членовете на техните семейства и преживелите ги лица във връзка с придобити права или права, които предстои да бъдат придобити, във връзка със ситуации, които имат отношение към Обединеното кралство преди оттеглянето. Това означава, че гражданите на трети страни, които преди датата на оттегляне са били в трансгранична ситуация в ЕС, имаща отношение към Обединеното кралство, както и членовете на техните семейства и преживелите ги лица, ще запазят своите права в държавите членки от ЕС-27 по отношение на периодите, изтекли преди датата на оттегляне, или факти или събития, настъпили преди тази дата. Регламент (ЕС) № 1231/2010 не се прилага по отношение на Дания.

3.3. Национални едностранни мерки за допълнителна защита

В някои области отделните държави членки биха могли да допълнят координирания подход чрез свои собствени едностранни мерки, осигуряващи допълнителна защита за гражданите²¹. Държавите членки от ЕС-27 биха могли да направят това, като продължат да прехвърлят към Обединеното кралство парични обезщетения, различни от пенсии за старост, като обезщетения за безработица, обезщетения за майчинство/бащинство, пенсии за инвалидност, обезщетения за болест, пенсии за преживели лица, пенсии във връзка с трудови злополуки и помощи при смърт.

3.4. Попълване на празнотата в периода между оттеглянето и положението на стабилност

Сценарият без споразумение, за разлика от ситуацията, в която е налице ратифицирано Споразумението за оттегляне, неизбежно ще остави период от време след оттеглянето, „празнота“, през който периодите на работа, пребиваване или осигуряване в Обединеното кралство от страна на гражданите не са обхванати от извънредните мерки на равнището на Съюза. Комисията счита, че въздействието на тази „празнота“ върху гражданите трябва да бъде сведено до минимум.

Държавите членки от ЕС—27 предприемат мерки във връзка с положението на гражданите след оттегляне без споразумение. Тези мерки, които могат да надхвърлят обхвата на извънредната мярка на равнището на Съюза, следва да бъдат едностранни и ограничени във времето.

Държавите членки от ЕС-27 биха могли да обмислят, наред с другото, възможността да продължат да прилагат принципа на сумиране на периодите на работа, осигуряване и пребиваване в Обединеното кралство на тези лица и след оттеглянето. Освен това държавите членки от ЕС-27 също биха могли да разрешат достъп до здравеопазване на гражданите на Обединеното кралство, които са осигурени в Обединеното кралство, но пребивават на тяхна територия, при условията на реципрочност.

4. ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Публичните органи и заинтересованите страни могат да намерят допълнителна информация относно въздействието на неорганизирано оттегляне на Обединеното кралство върху правата на гражданите на пребиваване и социална сигурност на следния уебсайт на Комисията:

https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notice_bg

²¹ Както е посочено в проекта за бележка с насоки (вж. бележка под линия 19).